

Suomen osallistuminen ja tavoitteet siviilikriisinhallinnassa 2023 (UM & SM)

- Suomen pitkäjänteinen panostus siviilikriisinhallintaan on lisännyt Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaikuttavuutta ja uskottavuutta. Tästä on syytä pitää kiinni.
- Turvallisuusympäristön muutos lisää tarvetta siviilikriisinhallinnalle Ukrainassa ja muualla Euroopassa ja lähialueilla. Samalla tarpeet siviilikriisinhallinnalle Afrikassa jatkuvat.
- Suomen tulisi pitää tavoitteena 150 lähetetyn asiantuntijan tasoa. Naisten osuudeksi tulisi tavoitella 50 prosenttia kokonaismäärästä.
- Sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden yhteys huomioidaan kriisinhallintaosallistumisen suunnittelussa ja toimeenpanossa.

Siviilikriisinhallinta on keskeinen Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan väline turvallisuuden vahvistamiseksi konfliktialueella ja globaalisti. Siviilikriisinhallinnan kautta Suomi edistää vakautta, rauhaa, demokratiaa, ihmisoikeuksia, oikeusvaltioperiaatetta ja tasa-arvoa. Siviilikriisinhallinnalla vaikutetaan ulkopoliittisesti YK:ssa, EU:ssa, Etyjissä, Natossa, Euroopan neuvostossa ja kansainvälisessä rikostuomioistuimessa. Siviilikriisinhallinta vahvistaa EU:n yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Siviilikriisinhallinnalla vaikutetaan myös sisäiseen turvallisuuteen sekä kehitetään kansallisia valmiuksia ja suorituskykyjä.

Kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean laatiman yli hallituskausien ulottuvan kriisinhallinnan kokonaisvaltaisen mietinnön (2021) suositusten mukaan kriisinhallintatoimintansa kehittämiseksi 1) Suomen tulee jatkaa aktiivista ja monipuolista osallistumista kansainväliseen kriisinhallintaan; 2) Kokonaisvaltaisuutta kriisinhallinnassa tulee vahvistaa niin kansallisesti kuin kansainvälisesti; 3) Kriisinhallintaosallistumiselle tulee asettaa määrällisiä ja laadullisia tavoitteita; 4) Suomen kriisinhallintaosallistumisen maantieteellisten painopisteiden tulee heijastaa toimintaympäristön kehittymistä; 5) Kriisinhallinnan vaikuttavuutta tulee parantaa.

Suomi on monella mittarilla arvioituna siviilikriisinhallinnan suurvalta. Väestömäärään suhteutettuna Suomi lähettää EU-jäsenmaista eniten asiantuntijoita EU:n siviilikriisinhallinnan operaatioihin. Tällä hetkellä Suomen lähettämistä asiantuntijoista 48 % on naisia, joka on lähes kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean asettaman tavoitteen (50 %) mukainen. Suomi edistää erityisesti naisten pääsyä johtotehtäviin. Suomen tulisi pitää tavoitteena 150 lähetetyn asiantuntijan tasoa. Lähetettyjä asiantuntijoita on tällä hetkellä 129 (tilanne 13.4.2023: 117 kriisinhallintakeskuksen lähettämänä ja 12 UM:n lähettämänä YK:n JPO/UNV-tehtäviin). Siviilikriisinhallinnan määräraha on vuonna 2023 noin 19,5 miljoonaa euroa ja julkisen talouden suunnitelmassa määrärahan suunnitellaan pysyvän samana vuosille 2024-2027. Suomen kansallinen malli siviilikriisinhallinnan järjestämisestä voi toimia mallina muille, jolloin Suomen vaikuttavuus kasvaa entisestään.

Euroopan ja sen lähialueiden turvallisuusympäristöjen epävakaus johtaa kasvaviin siviilikriisinhallintatarpeisiin. Ukrainassa odotetaan olevan merkittävä tarve siviilikriisinhallinnalle, etenkin kun Venäjän hyökkäyssota tulevaisuudessa päättyy, siviilikriisinhallintatehtävien odotetaan Ukrainassa olevan merkittäviä. Alueellisia painopisteitä ovat myös Balkan, Etelä-Kaukasia ja Moldova. Samalla tarpeet kansainväliselle siviilikriisinhallinnalle Afrikassa jatkuvat. Suomi pitää yllä vahvaa osallistumista Somaliassa ja Irakissa, joiden vakauttamisessa Suomella on erityinen kansallinen intressi mm. Suomessa olevien diasporien vuoksi.

Suomi edistää siviilikriisinhallinnan ja oikeus- ja sisäasioiden yhteistyötä sekä kykyjä varautua uusiin uhkiiin, ml. hybridivaikuttamiseen ja kyberuhkiin. Suomi osallistuu laajasti erilaisiin siviilikriisinhallintatehtäviin. Teemoihin lukeutuvat esimerkiksi rauhanvälitys, oikeusvaltioperiaate, terrorismin ja väkivaltaisen ääriajattelun torjunta, rajavalvonta ja muuttoliike, ihmisoikeus- ja tasa-arvoasiat, kansalaisyhteiskunta, ilmasto ja ympäristö, vastuuvollisuus- ja rikosoikeusasiat.

Max Hatvala (UM POL-10) max.hatvala@formin.fi

Meeri-Maria Jaarva (SM KVV) meeri-maria.jaarva@gov.fi